

Izhaaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2627 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2627 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIV. Cena lista je \$6.00. Entered as second-class matter January 15, 1932, at the postoffice at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PETEK, 2. JANUARJA (JANUARY 2), 1942. Subscription \$6.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 1. Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

AMERIŠKE ČETE DRŽE SVOJE POZICIJE PRI MANILI

General MacArthur naznanil konsolidacijo oborožene sile. Preki sod oklican v Singapuru v zvezi z zatiranjem petokolonskih aktivnosti. Hitler odpotoval na rusko fronto. Sovjetske armade reokupirale Kalugo in dve pristanišni mesti ob Črnem morju

Washington, D. C., 2. jan.— Kljub silnim japonskim napadom so ameriške in filipinske čete obdržale svoje pozicije na severni in južni strani Manile in prizadale sovražniku velike izgube. General Douglas MacArthur je naznanil konsolidacijo svoje oborožene sile na manilski fronti.

Vojni department poroča, da ameriške in filipinske čete držijo pozicije in trdnjave ob Manilskem zalivu, dočim mornarični department omenja operacije japonske bojne mornarice v bližini treh havajskih otokov. Podmornice so izstrelile nekaj torped, ki pa niso povzročile nobene škode.

London, 2. jan.—Sem dospelo poročilo pravi, da je Hitler odletel iz Kijeva na rusko centralno fronto, da osebno vodi bojne operacije in ustavi prodiranje sovjetskih armad. Velika sovjetska ofenziva se nadaljuje in Rusi so včeraj reokupirali Kalugo.

Vest iz Stockholma, Švedska, pravi, da sovjetske čete prodirajo naprej ob reki Volgi in da so reokupirale več mest in vasi, med temi mesto Starico. Prvi oddelki ruske armade so dospeli v bližino Rjeva. Drugo poročilo pravi, da je Hitlerjev glavni štáb v Smolensku, 230 milj zapadno od Moskve.

Letalski minister je naznanil bombardiranje nemških in italijanskih oporišč na Kreti in v Grčiji. Bombe so padle tudi na Pirej, grško pristaniščno mesto pri Atenah.

Manila, Filipini, 31. dec.— Japonske armade prodirajo proti temu mestu s severne in južne strani. Kratko uradno poročilo iz glavnega stana generala Douglasa MacArthurja pravi, da japonsko prodiranje podpirajo bombniki in tanki.

Japonski bombniki kontrolirajo ozračje nad skoro vsemi cestami, ki vodijo v Manilo, se glasi poročilo. "Naše črte so Japonci potisnili nazaj."

Singapur, 31. dec.— Preki sod je bil razglašen po japonskem letalskem napadu na to največje britsko trdnjavo na Daljnem vzhodu. Japonci so vrgli več bomb, ki pa niso povzročile velike škode.

Militaristična sodišča bodo sodila o vseh slučajih petokolonskih aktivnosti v distriktih, kjer je bil razglašen preki sod. Gibanje prebivalcev je pod strogo kontrolo.

Bombni napadi so bili izvršeni na pozicije britskih čet pri Ipoju in Kuantanu, država Perak. Ipož leži 290 milj severno od Singapora. Vojno poročilo pravi, da se položaj ni izpremenil zaradi teh napadov.

Tokio, 31. dec.— Japonci so napadli z bombami železniško postajo pri Lumpuru, 225 milj severozapadno od Singapora. Ter vlake z angleškimi vojnimi vojaštvom. Vrhovno poveljstvo trdi, da so bombe povzročile velike škode. Britska letalska sila je dobila težke udarce. Izgubila je veliko število letal in letalskih baz.

Drugo poročilo se glasi, da so japonske bombe potopile dve ameriški križarki v Manilskem zalivu in poškodovale 56 parnikov.

Batavija, Vzhodna Indija, 31. dec.— Tukajšnji časopis poroča, da so zavezniške čete na poti v Vzhodno Indijo. General Rein Poorten, vrhovni poveljnik holandske oborožene sile, je

Nemški vojaki se puntajo

Bivši francoski delavski voditelj aretiran

New York, 31. dec.— Radijsko poročilo iz Londona pravi, da je bilo sto nemških vojakov ustreljenih v Parizu od 1. decembra, ker so se uprli častnikom, 50 pa je izvršilo samomor. Med onimi, ki so bili ustreljeni, so bili trije polkovniki, major in dva podčastnika.

Vichy, Francija, 31. dec.— Leon Jouhaux, predsednik Francoske delavske zveze v času, ko je še ekvistirala republika, je bil aretiran v provinci Dordogni in odveden v ječo. Česa je bil obtožen, poročilo ne omenja.

Druga vest pravi, da je bil komunist Fernand Soupe, bivši župan v Montreuilu, pariškem predmestju, obstreljen.

Turčija v nevarnosti napada?

Nemci zapuščajo turška mesta

Ankara, Turčija, 31. dec.—Diplomatje zunanjih držav vidijo možnost nemškega napada na Turčijo preko Bolgarije. Ta se očituje v odhajanju Nemcev iz Istanbula in drugih turških mest domov.

Znano je, da je močna nemška oborožena sila zbrana v Bolgariji v bližini turške meje. Kdaj pride nacistični sunek proti Turčiji, v tem trenutku še ni znano.

Doznavajo se, da se je napetost med Nemčijo in Turčijo povečala, ker je slednja odbila Hitlerjeve zahteve glede novih koncesij. Te zahteve je predložil turški vladar Franz von Papen, nemški poslanik v Ankari.

Bitka med policijo in nacisti v Braziliji

Rio de Janeiro, Brazilija, 31. dec.— Državni policaji so se spopadli z nacisti v državi Rio Grande de Sul, kjer živi čez pol milijona Nemcev, se glasi poročilo iz Porta Alegre. Nekaj oseb je bilo ubitih v spopadu in več petokoloncev aretiranih. Slednji so člani nacističnih podtalnih organizacij. Policajski navali so bili uprizorjeni na nacistična središča v Santa Cruzu, Estreli, La Geadu, Santa Rosi, Angeli in drugih mestih, kjer so velike nemške naselbine.

Stavka v municijski tovarni preklicana

Sandusky, O., 31. dec.— Thomas F. Robertson, federalni posredovalec, je naznanil, da je unija CIO preklicala stavko proti General Chemical Co., ki izdeluje municijo, ko je družba pristala na pogajanja. Vsi stavkarji so se vrnili na delo. Stavka je bila oklicana, ko je kompanija odbila zahtevo glede zvišanja plače in izboljšanja delovnih pogojev.

Irska internirala nemške letalce

Dublin, Irska, 31. dec.— Štirje nemški letalci, ki so se morali spustiti na tla v okraju Kerry, so bili internirani. Poročilo, da je med letalci feidmaršal Walter von Brauschitsch, ki ga je Hitler odstavil kot vrhovnega poveljnika nemške oborožene sile, je vlada zanikala.

ROOSEVELT ORISAL AMERIŠKI VOJNI PROGRAM

Polovica dohodkov za financiranje vojnih operacij

VECJA POMOČ ZA VEZNIKOM

Washington, D. C., 31. dec.— Vojni program, ki predvideva potrošnjo 50 odstotkov vseh narodnih dohodkov v prihodnjem fiskalnem letu, ki se prične 1. julija, je orisal predsednik Roosevelt na konferenci z reporterji. Sodi se, da bodo dohodki iz vseh virov znašali sto milijard dolarjev in polovica te vsote bo šla za financiranje vojnih operacij in pomoč Veliki Britaniji, Rusiji, Kitajski in drugim zaveznikom, ki se bore proti Nemčiji, Italiji in Japoniji. "Predsednik je namignil, da bo pomoč zaveznikom darilo, ne posojilo.

Na podlagi vojnega programa administracije upa, da bo produkcija orožja, bojnih ladij, letal, tankov, streliva in bojnega materiala vseh vrst dosegla najvišjo stopnjo v ameriški zgodovini. Roosevelt je dejal, da se mu je zdel vojni program ogromen po obsegu pred japonskim napadom na Havajske in Filipinske otoke, toda zdaj je majhen v primeri z onim, ki pride.

Roosevelt bo osebno nastopil pred kongresniki in senatorji, ki se sestanejo na skupni seji, prihodnji teden in jim prečita svoje letno poslanico o stanju Unije, obenem pa bo orisal potek vojne. Te seje se bodo udeležili člani kabineta, federalnega vrhovnega sodišča, predstavniki armade, mornarice in letalske sile ter diplomate zunanjih držav.

Doznavajo se, da bo predsednik pozval kongres, naj dovoli dodatne vsote za financiranje vojne in ojačanje ameriške oborožene sile na kopnem, morju in v zraku. Ameriško ljudstvo bo pozvano, naj doprinese žrtve v največjem obsegu v obliki novih davkov in drugih ozirih, da Amerika in njeni zavezniki porazijo osištne sile v tej vojni.

Roosevelt je povedal reporterjem, da bo ameriško orožje šlo v Anglijo, Rusijo in Afriko. Odhajalo bo tudi v Kamčatko, rusko pokrajino, ki leži severno od Japonske. V bližnji bodočnosti bodo sovjetske baze v tej pokrajini in Vladivostoku igrale veliko vlogo v vojni proti Japonci. S teh se bodo vršili bombni napadi na Tokio in druga japonska mesta.

Argentina tudi odpoklicala poslanika

Buenos Aires, Argentina, 31. dec.— Baron Edmund von Therman, nemški poslanik v Argentini, je dobil poziv iz Berlina, naj se takoj vrne domov. Poziv je sledil naznanilu argentinske vlade o odpoklicu Ricarda Olivera, svojega poslanika v Berlinu.

Poslanik Therman je bil v Argentini pet let. Posebni kongresni odsek ga je nedavno obdržal zlorabe diplomatskih pravic in financiranja nacističnih aktivnosti v Argentini. Možnost je, da bo Argentina pretrgala diplomatske odnose z Nemčijo.

Ameriški poslanik konferira z Edenom

London, 31. dec.— Ameriški poslanik John G. Winant je imel razgovor z zunanjim ministrom Edenom, ki se je v tork vrnil v London iz Moskve, kjer je konferiral s Stalinom in drugimi sovjetskimi voditelji. Predmet razgovora ni bil objavljen. Eden bo prihodnje nedelje govoril po radiju in pričakuje se, da bo orisal rezultat konferenc med njim in Stalinom.

Kuba odredila aretacije Italijanov

Havana, Kuba, 31. dec.— Vlada je odredila aretacije 1370 Italijanov, ki so se registrirali kot tužji pri notranjem ministru. Neuradno se poroča, da bo odrejena tudi aretacija 3484 Nemcev, ki so se tudi registrirali kot tužji. V Havansko sodišče je izpustilo štiri španske državljane, ki so bili aretirani na obtožbo protidemokratskih aktivnosti.

Smrtna kazen za navijalce cen v Italiji

Bern, Švica, 31. dec.— Poročilo iz Rima pravi, da je vlada uveljavila dekret, ki določa smrtno kazen za navijalce cen in kopicvalce živil v Italiji in Libiji.

Domače vesti

BRZOJAVKA IZ RUSIJE

V sredo, dne 31. decembra, je gl. urad SNPJ prejel od Vseslovenskega odbora iz Kujbiševa, začasnega glavnega mesta ruske vlade, sledečo brzojavko, datirano 29. decembra: Pošiljamo vam novoletne pozdrave v trdni veri, da se bodo v letu 1942 Slovenci skupno s svojimi slovanškimi brati otresli fašističnega jarma in se spet vrnili v mirno življenje, zadovoljnost in svobodo. Brzojavko sta podpisala Anatoly Lavrentev, tajnik in Ivan Regent, član Vseslovenskega odbora v Kujbiševu.

Vesti iz Clevelanda

Cleveland, — Na božični večer je voz ulične železnice ubil rojaka Franka Starca, ki je bil med domačini znan pod imenom "doktor Žavba". Pokojni je bil star 60 let in doma iz Bučke pri Boštancu na Dolenjskem. — Dne 27. dec. sta zakonca Charles Benevol in žena slavila srebrno poroko v SND. — Dne 30. dec. je umrl Joe Miller, ki je zadnja leta opravljal delo pomožnega oskrbnika v SND. — Frances Marolt je te dni prejela pismo od bivšega Clevelandčana Antona Klinca iz Gornjega polja pri Straži. V pismu omenja, da je bila letina srednja, o razmerah v starem kraju pa ne omeja nič vseh ostre cenzure doma in na meji.

V bolnišnici

New York, — V vojaško bolnišnico v New Orleansu, La., se je moral podati rojak Jože Obreza, sin tukajšnje Obrezevo družine. Mladí Obreza je zaposlen na ladji neke parobrodne družbe, ki se je točasno zadržala v neworleanski luki.

Nemški poslanik pozvan domov

Argentina tudi odpoklicala poslanika

Buenos Aires, Argentina, 31. dec.— Baron Edmund von Therman, nemški poslanik v Argentini, je dobil poziv iz Berlina, naj se takoj vrne domov. Poziv je sledil naznanilu argentinske vlade o odpoklicu Ricarda Olivera, svojega poslanika v Berlinu.

Poslanik Therman je bil v Argentini pet let. Posebni kongresni odsek ga je nedavno obdržal zlorabe diplomatskih pravic in financiranja nacističnih aktivnosti v Argentini. Možnost je, da bo Argentina pretrgala diplomatske odnose z Nemčijo.

Ameriški poslanik konferira z Edenom

London, 31. dec.— Ameriški poslanik John G. Winant je imel razgovor z zunanjim ministrom Edenom, ki se je v tork vrnil v London iz Moskve, kjer je konferiral s Stalinom in drugimi sovjetskimi voditelji. Predmet razgovora ni bil objavljen. Eden bo prihodnje nedelje govoril po radiju in pričakuje se, da bo orisal rezultat konferenc med njim in Stalinom.

Kuba odredila aretacije Italijanov

Havana, Kuba, 31. dec.— Vlada je odredila aretacije 1370 Italijanov, ki so se registrirali kot tužji pri notranjem ministru. Neuradno se poroča, da bo odrejena tudi aretacija 3484 Nemcev, ki so se tudi registrirali kot tužji. V Havansko sodišče je izpustilo štiri španske državljane, ki so bili aretirani na obtožbo protidemokratskih aktivnosti.

Smrtna kazen za navijalce cen v Italiji

Bern, Švica, 31. dec.— Poročilo iz Rima pravi, da je vlada uveljavila dekret, ki določa smrtno kazen za navijalce cen in kopicvalce živil v Italiji in Libiji.

Angleži ustavili 46 parnikov

Vsi so bili na poti v Francijo

London, 31. dec.— Angleške bojne ladje so ustavile 46 parnikov, ki so skušali prodrati skozi blokado v Francijo, poroča ministrstvo za ekonomsko vojno. To dostavlja, "da je Marcellus, francoska luka ob Sredozemskem morju, edina luknja v naši blokadi."

Poučeni angleški krogi trdijo, da francoske industrije izdelujejo orožje, strelivo in drugi bojni material za Hitlerjevo armado. Avtne tovarne izdelujejo tovorne avte za to armado. Kemična industrija v Franciji je tudi zaposlena pri produkciji bojnega materiala za Nemčijo.

Gandhi odstopil kot vodja Indijcev

Kampanja civilne nepokorščine se nadaljuje

Bardoli, Indija, 31. — Mohandas K. Gandhi, vodilna oseba v kampanji civilne nepokorščine proti britski nadvladi, je odstopil kot načelnik Vseindijskega kongresa, stranke nacionalistov, ker se je izrekel za kooperacijo z Veliko Britanijo v vojni proti osištju.

Resignacija voditelja gibanja za neodvisnost Indije je bila predložena in sprejeta na seji eksekutivnega odbora Vseindijskega kongresa. Ta je prej sprejel resolucijo z deklaracijo, da so njegove simpatije na strani narodov, ki so postali žrtve agresije in se bore za svojo svobodo.

Vseindijski kongres je bil dolga leta Gandhijevo orožje v boju za neodvisnost Indije. Zdaj so se pokazala znamenja, da se bo izrekel za formiranje koalicijske vlade in pričel pritiskati na Veliko Britanijo, naj poda jasno deklaracijo glede statusa Indije po vojni.

Resolucija, sprejeta na seji članov eksekutivnega odbora Vseindijskega kongresa, pravi med drugim, "da le svobodna in neodvisna Indija lahko vodi obrambo dežele. Ona je še vedno proti britskemu imperializmu, ki se dosti ne razlikuje od fašističnega totalitarizma."

Gandhi je v pismu, v katerem je naznanil resignacijo, naglasil, da bo nadaljeval kampanjo civilne nepokorščine, za svobodo govora in proti vojni s sodelovanjem onih, ki se strinjajo z njegovim stališčem.

Naciji priznavajo poteškoče v Rusiji

Berlin, 31. dec.— "Vojna do 22. junija, ko so nemške armade invadirale Rusijo, je bila igrača za Nemčijo v primeri z dogodki, ki so sledili," se glasi pismo nemškega vojaka, ki ga je objavila publikacija Das Schwarze Himmelerja. Pismo omenja trpljenje nemških vojakov na ruskih frontah, obenem pa vsebuje apel na Nemce, naj pošiljajo obteko vojakom, ki zmrzujejo na teh frontah.

Amerika dobi 1400 novih parnikov

Washington, D. C., 31. dec.— Admiral Emory S. Land, načelnik federalne pomorske komisije, je naznanil, da bo Amerika dobila 1400 novih parnikov v prihodnjih dveh letih. To naznanilo vsebuje poročilo o izvaajanju ladjegradniškega programa. Land je dejal, da je tisoč parnikov že v konstrukciji.

ANGLIJA IN AMERIKA BOSTA STRLI OSIŠČE

Churchill napovedal invazijo Evrope in Azije

FRANCOSKI VODITELJI KRITIZIRANI

Washington, D. C., 2. jan.— Angleški premier Winston Churchill se je včeraj vrnil v Washington iz Ottawe, Kanada, in obnovil razgovore s predsednikom Rooseveltom o vojni strategiji proti osištju in drugih problemih.

Ottawa, Kanada, 31. dec.— Premier Winston Churchill je v svojem govoru pred člani kanadskega parlamenta izjavil, da sta veletična Britanija in Amerika odločili za totalno uničenje Hitlerjeve tiranije, japonske blaznosti in italijanskega fašizma. Premier je govoril pred navdušeno množico znotraj in zunaj parlamenta. Tisoči, za katere ni bilo prostora v parlamentu, so slisali njegove besede skozi zvočnike.

"Hitler in njegovi ganeži so sejalji veter in želi bodo vihar," je dejal Churchill. "Ne dolgo bo borbe in ne grozovitost oblike, ki jo ta borba zavzame, nas ne bosta uklonili. Ako bo sovražnik igral kruto in brezobzirno vlogo, jo bomo tudi mi. Mi nismo hoteli te vojne in skušali smo se ji izogniti. Storišmo vse, da jo preprečimo. Sli smo tako daleč, da nam je pretilo uničenje, ko je vojna izbruhnila. Bili smo v veliki nevarnosti, toda položaj je danes drugačen. Z vsakim dnem, mesecem in letom, ki mine, nala sila narašča. Skrbeli bomo, da bo naše orožje prav tako ostro in uničevalno kot ono, s katerim nas je skušal sovražnik zdrobiti in podjarmiti."

Churchill je v gozedečem tonu napovedal invazijo Evrope in Azije ter napade na trdnjave sovražnika na njegovi lastni zemlji. "Vsa Severna Amerika postaja ogromen arzenal in oboroženo taborišče," je dejal. "Agresorje, pa naj bodo ti Nemci ali Japonci, moramo smatrati za okužene ljudi, katere je treba izolirati. Spoznali bodo, da za častnim uspehom sledi strahovit konec."

Premier je v svojem govoru pohvalil kanadske vojne napore in namignil, da se bo kanadska armada čez nekaj mesecev borila v bitki, kakršne svet še ni videl. Churchill je orisal potek evropske konflikta od začetka in omenil katastrofo, ki je prišla s kapitulacijo Francije. "Hitler je strl francosko armado in potisnil francoski narod v konfuzijo, v kateri se še danes nahaja," je rekel. "Francoska vlada se je obvezala, da ne bo sklenila separatnega mira, toda besede ni držala. Ako bi bila poslušala nas, bi odpotovala v Afriko in od tam vodila vojno naprej. Obdržala bi bila svoj imperij in pomorsko silo. Če bi bila to storila, bi bila Italija potisnjena iz vojne ob koncu I. 1940 in Francija bi zavzela svoj prostor kot narod v svetu zaveznikov ter pri konferenci mizi kot zmagovalec. Njeni voditelji in generali so je premoletli, čeprav smo jo svariili. Povedali smo ji, da se bo Velika Britanija sama borila naprej proti sovražniku, ne glede na vse, kar pride. Odgovor francoskih voditeljev na naš apel je bil, da nam bo Hitler zaviral vrat v treh tednih."

Churchill je pohvalil Holandsko, ki še vedno junaško brani svoj imperij, in Rusijo, ki zadržuje težke udarce Hitlerjevi vojni mašini, obenem pa je naglasil, da ni nobenega dvoma, kdo bo zmagal v tej vojni.

Glasovi iz naselbin

Vabilo na veselico
Meadow Lands, Pa.—Ker se je naše društvo 113 bivše SSPZ združilo z društvom 259 SNPJ, smo na decembrski seji sklenili, da privedemo skupno veselico v soboto zvečer, 3. januarja, da se bomo lepše seznanili in potem skupno delovali kot člani jednote.

Zato vabimo vse člane in članice obeh društev, da se te veselice udeležite polnoštevno, da gremo takoj v začetku leta na skupno delovanje v prid SNPJ. Vstopnina za moške—člane in nečlane—35c, za ženske 25c. Začetek ob 7. zvečer. Igrala bo fina godba Joveva Koračina, katerega vsi poznate. Torej na svidenje to soboto zvečer. Vas vabi odbor.
Anton Tomazin, tajnik.

O božiču
Cleveland.—To pišem na božični dan, ko sem med opravljanjem svoje službe šest ur poslušal "Merry Christmas". Poleg "merry" sem slišal še tudi druge nepotrebne besede, ali kaj hočemo, smo pač "old fashioned" in se držimo starih šeg in navad, ki jih utrjujejo tudi trgovci, da lažje napravijo več dobička. In tako je vse to med nami, kakor sta pivu in žganju.

Pri nas v Ohiu prodaja žganje država v svojih trgovinah, v katerih so nastavljeni politični uslužbenci. Na St. Clairju sta dve taki trgovini, ena na East 152 st. in tudi na East 185 st. v naši bližini imamo svojo, kamor se lahko zatekamo v slučaju potrebe. In-đa ste videli sinoči, kako so bile te trgovine natrpane. Može in zene so stali v vrsti po trotuarju kakor v veliki krizi pred tovarnami, kjer so iskali dela. Tukaj so morali čakati, da dobe steklenico "železne", da jo podarijo staremu, da se "nažre", da bo lažje molil na božični dan.

Da, stali so v dolgih vrstah na trotuarju poleg North American banke, kjer je likerska prodajalna. Kdo bi si bil lahko mislil, da se je oddajalo vse tisto, kar je pred leti "zamrznilo". So, God bless ljudi, ki se znajo tako pripraviti za rojstvo novorojenčka, ki ima po neki bajki odrešiti svet.

Danes je bilo na St. Clairju še precej mirno, ker so tisti, ki so se naučili spirita, pač še spali, ko smo mi pričeli s svojo službo ob 10.24 dopoldne. Šele popoldne so nekateri pričeli prihajati na svetlo, kot jazbec na svečnico. O jazbecu pravijo, da pride pokukat, kakšno vreme je in če mu ne ugaja, gre zopet nazaj v brlog počivati. Ti pa pridejo na dan, da vidijo, če bi se še kaj do bilo "spiti".

Ko sem dogotovil ob pol štirih popoldne in se podal domov, mi že pri remizj salutira pijan vojak. Ampak njegov ni bil "militarski", da ni vedel, kako domov. Vprašal me je za East 152nd ali Five Points. Dobro, sem mu dejal, popeljem te tja. Ko prideva tja, pa ni vedel, kje je njegov dom. Sele čez čas se je domislil, da stanuje na Ridpath ave., ki je več kot miljo od East 152. Med tem je prišel bus in jaz sem jo pobral domov.

Ko sem vprašal tega vojaka, kako bi se bojeval z Japonci, je odgovoril, da bi dobil—zemljevid. Torej taka je bojevitost v alkoholu, ki ima tudi med našimi bratci toliko zagovornikov. Zatorej je naš narod toliko tepen. Do sedaj nisem mogel pogruntati, sedaj pa vem, kaj je vzrok.

Poleg tega sem imel tudi opravka z žensko—ki je dan pred božičem pozabila kupiti kuro za božični dan. Potem pa je na božični dan telefonirala po vseh trgovinah, kjer imajo kuro, toda povsod je bilo zaprtje. Le neki Jud na E. 91 st. in St. Clair ave. je imel odprto, ker kristjanski prazniki niso prazniki židov in oni lahko delajo biznis na božični dan. In takoj sem moral voditi tisto žensko na E. 91, da je kupila kuro za božično kosilo in bila mi je zelo hvaležna. Če so bile, kakoli krščenski, ne vem—lahko so bile tudi obrezane.

"Hey, Jack," mi pravi pijan pasazir, "you see, I lost my hat and my pass (vozni listek). What will I do?" Jaz: "Nič, odstrani se z voza, da te ne vidim!" On: "Thank you and merry Christmas!" Tako se je končal dan mojega dela.

Dočim je pri nas v Clevelandu vse po starem in trgovci so za praznike napravili veliko več profita kot v zadnjih letih, ni povsod tako. Naši na Filipinih in na par drugih pacifičnih otokih so v krvavem boju. Otok Wake je zavzet po Japoncih, kakor čitam danes. Branilo ga je baje le 400 pomorščakov, ki so uničili štiri bojne ladje in lahko tudi več Japoncev.

Oni dan smo tudi čitali, da je regiment Avstrijcev bil pobit v Ukrajini. Oni niso hoteli tja, ker jim Ukrajinci niso nič žalega storili. Tisti Avstrijci bi bili gotovo veliko rajše doma na Dunaju, kjer bi poslušali Straussove valčke, pili kavo v kavarnah in čitali časopise, kakor so to delali, ko je Dunaj imel socialistično vlado in demokracijo. Ali bi ne bilo tako bolj prijetno? Šur, Mike!

Mi smo že veliko slišali o Finih, njih zadrugah in njihovih demokracijah. Sedaj se pa vprašujemo, zakaj se borijo v tem peklenem mrazu. Kaj jim naj to koristi? Tako se vprašujemo. Nekje je nekaj res narobe.

In kdo je kriv tega klanja? Krivi so predvsem tisti človeki, ki imajo še vedno divjaške nazore v svojem telesu in pa moč, s katero kontrolirajo nezavedno maso, ki si sama ne zna ali pa neče pomagati. Seveda, mi ne moremo biti pacifisti, ako smo napadeni. Sveto pismo, ki je prvo Mojzesovo delo, je v pravem tam, kjer pravi: "Če te kdo udari po licu, mu vrni." In lahko še dvakrat. To se tudi danes dogaja. Prišel je krvolok, ker si je želel krvi in naropanga bogastva. Drugi mu zdaj vračajo, ali polje tega trpe milijoni, ki so prisiljeni.

Mi pravimo, da je potrebna najnujnejša pomoč našim v starem kraju. Bo že res tako, toda nujna pomoč je potrebna vsem onim, ki jih zatira kruta moč militarizma in barbarizma. Tudi ta dopisnik bi rad pomagal nekemu, ki je bil pomoči potreben še predno je bila Jugoslavija invadirana. Ali vprašanje je, kako?

Vse, kar moremo danes imeti, je upanje v boljše bodočnost in da bo zmaga v prid resnično demokracijskih ljudstev.

Naša družina je prejela veliko božičnih voščil. Večinoma so bila na predposlana, nekatera pa tudi "vrnjena, ker nam naslovi niso znani. Torej brez zamer, če ne bo odgovora. We thank you all!

Končno se to-le: Ko sem zadnje poročal, kaj je sklenilo društvo 53 SNPJ glede podpor ali daril, sem pozabil omeniti, da je darovalo \$20 tudi v jugoslovanski pomožni sklad za pomoč potrebnim v stari domovini. Matt Petrovič je bil izvoljen, da zastopa naše društvo na zborovanju, ki se vrši januarja, v Clevelandu. Nadalje bosta zastopala naše društvo pri clevelandski federaciji SNPJ še vedno Joseph Durn in Matt Petrovič.

Frank Barbič, 53.

Senator Robert F. Wagner, demokrat iz New Yorka.

V slovo...
Cleveland.—Leto 1941 se nagiba k zatonu, oziroma smo se že poslovili od njega. Kako neložljivo se glasi ta stavek. Toda ne more biti drugače. Ko to pišem, je še vedno 1941, ko bodo bratje in sestre to čitali, pa bo že drugo leto.

Kaj vse smo doživeli v tem letu! Prosperiteta je prišla izza vogala, seveda ne v taki obleki, kot smo jo pričakovali. Pričakovali smo jo v rožnati, sinji barvi, a prišla je v žalni črni barvi. In ko tako barvo vzremo, te nekaj presune in nimaš in ne moreš jo sprejeti s tisto radostjo, s katero bi jo rad. Ampak tukaj je taka, kakršna je in moramo jo sprejeti. Upajmo, da se bo kmalu naveličala nositi to obleko in da se bo preoblekla v lepo rožnato in sinjo krilo, s katerim nam bo v spodbudo in veselje. Upajmo—

Dalje smo kot člani SNPJ doživeli združenje z bratsko organizacijo, na katero združenje smo lahko ponosni vsi. V marsikateri naselbini se bo zdaj delovalo bolj složno, ker združenje je odpravilo nepotrebno konkurenco med brati sličnih bratskih organizacij. In ker smo združeni in ker je nezaželjena konkurenca odpravljena, je naša dolžnost, da združeni dokažemo, kar smo poudarjali pred združitvijo, da bomo možni delovati v korist organizacije v večji meri. Sedaj imamo tudi več različnih zavarovanj na razpolago, katerih se lahko poslužimo. V bodoče se novi kandidati ne bodo mogli izgovarjati, češ saj bi pristopili k vašemu društvu in vaši organizaciji, pa nimate, kar bi jaz rad. Upam, da je zadnja konvencija sprejela dovolj novih poltic, da se lahko vsakemu potrebuje v njegovo zadovoljnost. Brez dvoma bodo skupni nastopi bolj impozantni in prestiž bo vse boljši kot dosedaj. In prepričan sem, da bo vladala vse boljša harmonija.

Doživeli smo še marsikatero drugo stvar. Nekateri so doživeli presenečenje, drugi veselje, tretji spoznanje — naštele bi kar naprej. Jaz za svojo osebo lahko rečem, da sem doživel več stvari, toda najljubše je ta, da sem doživel pomlajenje. Namreč zadnjih šest let so mi po tovarnah rekli, da sem prestar. Sedaj pa kar naenkrat sem postal dovolj mlad in sem še vedno za porabo. Seveda mi tega niso verjeli in tudi dokazati jim nisem mogel, ker mi niso dali prilike. Sedaj pa imam vs to priliko, da dokažem, da sem še vedno vreden biti imenovan član človeške družbe. Prepričan sem, da se je to pripetilo marsikateremu iz med vas, ki čitate ta dopis.

Kaj hočemo, svet se vrtil, mi smo pa smeti. Pa kaj se hoče, tako je bilo in tako bo menda ostalo.

H koncu tega dopisa si dovoljujem voščiti zadovoljnije in zdravo novo leto vsem, kateri me poznajo, kakor tudi vsem članom in članicam SNPJ ter vam kličem: Na delo za boljše in močnejše SNPJ!

J. F. Terbizan, 126.

Nekoliko komentarja o slovenskem kongresu

Chicago.—Zadnji teden smo v Prosveti od 24. dec. čitali, da je bil iz navedenih razlogov odložen za nedoločen čas slovenski narodni kongres, ki se je imel vršiti v Chicagu 12. febr. 1942. Ko sem pregledal listo povabljenih "centraliziranih političnih in kulturnih" organizacij, se mi je dobro zdelo, da je bil kongres odložen.

Odkrito povedano, ta lista (izvzete so podporne organizacije) se mi ni čisto nič dopadla, ker pretežno večina navedenih "centraliziranih" organizacij nikakor ni "kulturna" niti "politična" v pravem in splošnem pojmovanju teh besed, marveč so le privošček slovenskih farovžev. In kot da bi čala grenkega žolča za resnično naprednega in po pravični človeški družbi strmečega človeka se ne bila dovolj polna, je v omenjenem pojasnilu povedano, da bi bili povabljeni še nadaljnji dve 100% duhovniški organizaciji, namreč Franciškanski komisarjat in Zveza slovenskih župnij.

Naj bo odkrito povedano, da moj želodec ne more prebiti take politike, v kateri so vsa načela vržena preko plota na

George S. Messersmith, katerega je Roosevelt imenoval za poslanika v Mehiki.

smeti. Komaj pred dobrimi štirimi leti—pred clevelandsko konvencijo—smo bili toliko v strahu (ne pisec teh vrstic), da bodo slovenski farovži na zvit in prevejan način dobili kontrolo nad SNPJ in se "polastili njenega premočenja", danes pa (kot izgleda) se kar kosamo, kako bi jim čim bolj imponirali ter se v interesu starega kraja pobratili z največjo slovensko reakcijo v neki "slogi", v kateri bi ne moglo biti nobene iskrenosti na nobeni strani. In vendar je ISKRENOST fundamentalna podlaga za vsako uspešno delovanje za kakršenkoli cilj. (S tem ne mislim reči, da ni med katoliki, pa bili lajki ali "Kristusovi namestniki", iskrenih ljudi; nasprotno: med njimi so tudi močni karakterji, vredni vsega spoštovanja. Jaz sovražim le hinavstvo in neiskrenost.)

Živimo res v izrednih časih, ki so že omajali vero v marsikak "nauk" iz preteklosti glede socialno-političnega napredka in evolucije človeške družbe — ker so pač sloneli bolj na dogmi kot na empirijskih socialnih vedah, ki ne poznajo dogem. Nekaj pa vendar tudi današnji kaotični časi niso ovrgli, in to je načelnost, so principi.

Za svojo osebo rečem to-le: Kadar bodo slovenski — in drugi — farovži s katoliško cerkvi (visoka hierarhija) vred javno obžalovali svojo kardinalno zmoto v podpiranju klerofašističnega Dolfusovega režima v bivši Avstriji, ki je leta 1934 v krvi zadušil rdeči Dunaj z najbolj človekoljubno in torej najbolj krščansko, pošteno in demokracijsko vlado, kar jih je še svet videl do danes; kadar bodo ti katoliški krogi obžalovali svojo veliko zmoto, da so na povle Rima podpirali španskega klerofašističnega krvoloka generala Franca, ki je hladnokrvno pomoril stotisoče španskih lojalistov, med njimi tisoče in tisoče katolčanov (tudi stotine duhovnikov — čitaj knjigo Days of Our Years), tedaj šele bom pripravljen z njimi iti v "united fronto!" Ne prej!

Napake delati, je človeško — in te delamo vsi, ne glede na versko ali politično prepričanje in ne glede na kakšno narodnost ali polti smo: Toda načelnost in poštenost zahteva od nas, da jih priznamo in če so dovolj velike, da jih tudi javno obžalujemo. Se le to je dokaz, da smo se nekaj naučili iz bridkih izkušenj. Molčanje o njih ali celo njih tajite, čeprav so jasne kot nebo v lepem poletnem dnevu, je le znak politične korumpiranosti in etične ter moralne propalosti.

In druženje v "united front" s elementi, ki so še nedavno branili krvavi Dolfusov režim in klerofašistični barbarizem v Španiji (katoliški Rim ga še vedno podpira), ne more čisto nič koristiti ne stari domovini niti pametni ureditvi "evropskega vprašanja" v obliki evropske federacije, v kateri edini je garancija (kolikor je ta sploh mogoča) za pravičen, trajen mir in boljše človeško družbo. Druženje v "united front" v kateri ni in ne more biti iskrenosti, dokler niso doprinešeni gotovi etični pogoji: čiste roke in čista vest (v političnem smislu), ne more privedi nič drugega kot kompromitiranje, pačelnosti in principov ter popolno demoraliziranje in omalodušenje resnično naprednega elementa, ki se je pripravil žrtvovati za velike socialne ideale.

Tisti, ki se ogrevajo za, ali usmerjajo to našo "united front" v tako zvanem interesu stare

domovine, je dobro in tudi potrebno, da imajo to pred očmi. In prej omenjena lista (poleg te je še lista 50 "velikih glav" med nami, ki bi predstavljali le samega sebe in se svetili kot "izvoljenci") dovolj jasno govori, kakšna bi bila ta "naša" "united fronta"! Diši tako po farovžih, sedežih slovenske reakcije v Ameriki (da ne govorimo o starem kraju), da bi ji lahko rekli "farovška united fronta". Reprezentativno bi bila le karikatúra, lahko prava karikatúra ameriške Slovenije, čeprav bi bile v nji zastopane vse naše centralne podporne organizacije s svojimi glavnimi odbori. Ti bi bili zasenčeni, gotovo po vplivu ako že ne po številu, po farovžih in elementih "najsvetejšega", ki se ukvarjajo toliko s "kulturnimi" in gospodarsko-političnimi vprašanji in akcijami kot lanski sneg. Še bolj bi jih mogoče zasenčili "izvoljenci", 50 po številu, ki bi reprezentirali—samega sebe!

Sigurno je to, da bi taka "united fronta" ne mogla dati nobene inspiracije nikomur, razen mogoče "izvoljenim", sigurno pa ne našim napredno orientiranim masam, ki se udeležujejo pri naših številnih podpornih društvih, federacijah, narodnih domovih, zadrugah, pri aktivnih pevskih in dramskih zborih.

Meni se zdi, da je vsa ta akcija tako zgrešena, da bolj ne more biti s stališča dinamične, napredno orientirane politične akcije (o njeni vsebini ne govorim tukaj). Kot že rečeno, je proviziorna eksekutiva SNK pobrala vse "centralizirane" "kulturne" in "politične" organizacije o-krog farovžev, pozabila pa je na slovenske narodne in društvene domove, federacije društev in tudi na zadrage in okrožne konference Prosvetne matice. Vse te pozabljene organizacije so sigurno prave toliko "centralizirane", "kulturne" in "politične", kot je na primer društvo "najsvetejšega", "franciškanski komisarjat" ali pa "zveza slovenskih župnij", o katerih odbor se ni mogel dobiti naslovov.

Ta akcija bi slonela na velikih zdravih in reprezentativnih podlagi, če bi kongres tvorili samo glavni odbori slovenskih centralnih podpornih organizacij (kot je na primer predlagal in zagovarjal gl. tajnik ABZ na ustanovnem sestanku). Te organizacije same na sebi SO reprezentativne ustanove ameriških Slovencev in bi njih glavni odbori v formalnem smislu lahko govorili v imenu vseh članov, če že ne v imenu vseh ameriških Slovencev.

Še boljša in veliko bolj reprezentativna in demokracijska forma organizacije bi pa bila, in tudi veliko bolj efektivna in dinamična, če bi bila vanjo potegnjena vsa naša podporna društva, vsi naši Slovenski domovi za zadrage in federacije. Na ta način bi bila organizacija zgrajena od spodaj gor, ne z vrha dol, kot bi bil to slučaj v primeru, da bi sami glavni odbori podpornih organizacij tvorili kongres. — Ta se k sreči ne bo vršil, kot je bilo prvotno določeno. In če se vrši kdaj v bodoče, naj se ta akcija osnuje na novi podlagi, in sicer na taki, ki bo dajala inspiracije, ne pa jo dušila z reakcionarnimi elementi, ki so še nedavno podpirali španskega klerofašističnega krvnika in delavskega morilca Dolfusa in sploh vse manjše Hitlerje in Mussolinije na Poljskem ali v Jugoslaviji, na Ogrskem, Rumunskem ali Slovaškem etc.

Če se kdaj med nami obnovi politična akcija za stari kraj, in sicer ne samo v interesu Slovenije in Jugoslavije, marveč v interesu vseh evropskih narodov, če bo hotela imeti kakšen uspeh med ameriškimi politikimi in s ameriško javnostjo (sami zase, za svojo učebo, te akcije ne potrebujemo), tedaj naj se potegnejo v akcijo tudi društva, narodni domovi, ki so poleg naših centralnih podpornih organizacij naše najvažnejše ljudske ustanove, zadrage in lahko tudi pevski in dramski zbori, dasi slednji niso v ta namen toliko važni. "Centralizirane politične in kulturne" organizacije naj pa definitivno izostanejo, ker zadnje izkušnje pokazujejo, da se pod to masko skriva lahko marsikaj, kar ni ne "centralizirano" (razen v farovžih), ne "kulturno" (Dolje na 8. strani)

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelopes.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
 2057-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (January 31, 1942), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponožite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Za zmagoviti mir

Javnost se ne ve vseh podrobnosti, o katerih sta govorila, in sklepala Roosevelt in Churchill v Beli hiši čez božične praznike. Nobena dvoma ni, da glavna točka njunih razgovorov in načrtov je bila enotno poveljstvo Amerike in Anglije, in če je mogoče tudi Rusije, za dosego zmage na bojiščih. To je zdaj važno in potrebno. Združeno vodstvo za združeno orožje proti nacifašizmu!

Domnevamo pa, da predsednik Roosevelt in premier Churchill nista razpravljala samo o vojni in zagotavljanju zavezniškega orožja, pač pa sta prav gotovo vzel v misel vprašanje, kaj bo takoj po vojni. Resni ljudje—in Roosevelt ter Churchill sta kot državnik gotovo resna—ne izpuščajo tega vprašanja izpred oči.

Podpredsednik Henry Wallace, ki ga tudi lahko smatramo za resnega in preudarnega moža, je napisal za januarsko številko magazina Atlantic Monthly članek, v katerem se bavi z vprašanjem, kaj bo takoj po vojni. To je dokaz, da v Washingtonu že mislijo o tem problemu in ga razmotrivajo.

Wallace pravi, da izvojevanje zmage na bojiščih je samo polovica dela, ki nas čaka. Te besede pričajo, da se Wallace predobro zaveda, da zmaga Amerike na bojiščih še ne zadostuje, pač pa mora Amerika zmagati tudi na mirovni konferenci.

Tragedija Amerike takoj po zadnji svetovni vojni je še preblizu, da je ne bi videli in se ničesar ne naučili iz nje. Historična resnica: "America has won the war but lost the peace," je kruto resnica. Amerika je zmagala v vojni, toda izgubila je mir! Ali se naj to ponovi še enkrat?

Ne bo se ponovilo, če bodo Roosevelt, Wallace in ostali možje v sedanjih administracijah imeli besedo in dejanje!

Ako bi bila Amerika leta 1919 stopila v Ligo narodov in ves čas potem sodelovala v upravi te svetovne organizacije, katero si je tako idealno zamislil predsednik Wilson—in če bi bila v istem času Rusija ostala demokracijska republika, kakor je obstajala biti pod vlado Kerenskega, ter tudi ona sodelovala v Ligi narodov, lahko smemo reči, da bi nikdar ne bilo fašizma in ne nacizma, ne Mussolinija in ne Hitlerja, niti druge svetovne vojne. Ker pa so skrajni ameriški reakcionarji takoj po vojni in zmagi izolirali Ameriko in ji zaprli vrata v Ligo narodov—in ker so skrajni levčarji v Rusiji v istem času izolirali Rusijo od demokracije ter hujskali delavce—vsega sveta na civilno vojno, je prišlo to, kar je danes na svetu.

To omenjamo mimogrede, da se ne pozabi—in pa v svarilo, da se zgodovina ne bo ponovila. V Washingtonu to dobro vedo, kakor morajo vedeti v Londonu in še kje drugje, zato se gotovo pripravljajo na povojno delo za pošten mir, ki zares prinese dobo trajnega miru.

Ne bo pa miru, če bodo stari burbonci iz Amerike in Anglije imeli kakšno besedo pri gradnji povojnega sveta, če bodo stari in plesnivi izolacionisti prilizedi iz svojih špranj kot šurki in spet pokušali odrezati Ameriko od ostalega sveta, če bodo stari angleški toriji, ki kar smrde od trohobe, pokušali izolirati Anglijo od kontinenta, in če bodo komunistični dogmatiki iz Rusije ali odkoder koli spet razvili bandero destruktivne civilne vojne. . . To je treba preprečiti pravočasno.

Wallace priporoča, da zavezniške vlade že danes organizirajo ekcijo za pravično razdeljevanje surovin; on predlaga, da zavezniške države pripravijo zalogo surovin že danes, še predno kdo sploh misli na premirje, tako da bodo najnujnejše potrebščine pripravljene za obtok po žvetu čim preneha bojevanje.

S tem v zvezi se gotovo pripravljajo tudi pomožna akcija, katero bo vodila Amerika po vseh deželah, v katerih bo potreba živih, obleke in zdravih največja.

Pravilno je, da premirje, kadar pride, traja leto dni ali še dalj. To bo zlasti potrebno za Nemčijo, Italijo, Japonsko in ostale očiščne priveske, ki bodo v največjem kaosu. Vse te totalitarske dežele bodo morale biti okupirane toliko časa, da se ljudstva tamkaj popolnoma iznebijo diktatorskega vpliva in se toliko opomorejo gmotno in moralno, da bodo sposobna za demokracijsko odločevanje.

Priprave za bodoči mir so veliko važnejše kot so priprave za vojno. To se pravi, da morajo odgovorni državniki zaslišati vse razsodne, demokracijski naklonjene voditelje prizadetih narodov, ki morajo dobiti priložnost, da povedo svoje mnenje in predložijo svoje načrte za zgradbo mira in bodočega sveta. Pri tem ne bodo smeli pozabiti zaslužnih in izkušenih voditeljev delavstva vseh dežel, ki naj prispevajo svoje navete in sugestije.

Amerika mora to pot zmagati ne samo na bojiščih, marveč tudi na mirovni konferenci. Nikdar več ne sme prepustiti miru reakcionarjem in dogmatikom!

PRED DVAJSETIMI LETI
 (Iz Prosvete, 2. januarja 1922)

Domace vesti. V Salt Lake Cityju, Utah, je umrl Anton Koptivšek, član SNPJ.

Delavske vesti. Krojarski delavci v New Yorku so izvojevali veliko stavkovno zmago.

Iz inozemstva. Velike stavke in lokalne vstaje v Indiji se nadaljujejo.

Sovietska Rusija. Deveti kongres sovjotov v Moskvi je bil za klučen. Lenin je bil ponovno izvoljen za predsednika sveta ljudskih komisarjev, to je vlade.

Vesti iz podjarmljene stare domovine

Junaška dela Jugoslavije

Dogodki zadnjih tednov so jasno pokazali veliki delež, ki ga je Jugoslavija prispevala narodom, ki se bore proti osišču, s svojo junaško borbo proti daleč bolj močnim nemškim armadam v letošnjem aprilu. Brez oziroma moč Nemčije, ki se je za vedel, da je jugoslovanski narod izval Hitlerjeve armade, s svojim postopanjem vrgel iz tira vse nemške vojne naerit in mnogo prispeval k porazu, ki so ga naciji doživeli v Rusiji, prvem nemškem neuspehu na bojnem polju.

Ko se je marca s prevratom izročila oblast v Belgradu vladi, ki je bila trdno odločena upreti se osiščnim grožnjam in pritisku osišča, so bile nemške priloge na ostalih bojiščih malone končane. Nemške divizije so bile zbrane vzdolž turške meje; morali so jih vrniti in razporediti za napad na Jugoslavijo. Priprave za napad na Jugoslavijo so stale Nemčijo deset dni, pravi boji, ki so sledili na Balkanu, pa so pomenili izgubo štirih do šestih tednov. Namesto da bi neovirano kotakal skozi Turčijo, je Hitler moral svojo delavnost v tej smeri omejiti. Ponesrečena vstaja v Iraku, ki so jo Angleži zadušili, je pokazala do česa bi moglo priti, če si Nemčija ne bi z boji morala utirati pot na jug skozi Jugoslavijo in Grčijo.

Zastoj nemških akcij v Rusiji je še bolj važen dogodek. Priznava se, da so vremenske razmere bile največjega pomena za obremženje nemških tankov in zmanjšanje koristnosti nemških zmaganj sil. Če bi Hitler mogel napasti Rusijo maja namesto ob koncu junija, bi teh nekaj tednov toplega vremena in suhih cest moglo povzročiti padec Moskve. Torej je vse to vreme, ki ga je jugoslovanski narod kupil za ceno surove in krute zaslede, bilo neocenljivo vrednoto za sedanje zavezništvo Amerike v borbi proti osišču.

Čprav premagana, je Jugoslavija nadaljevala borbo in tako dala pokorjenim narodom sijajen zgled, kako more mali in odločen narod bojevati se proti sovražnim silam v svoji zemlji. Naciji so bili prisiljeni pritegniti svoje čete z drugih bojišč, kjer so bile več kot potrebne in jih uporabiti pri prizadevanjih, da zaduše duh jugoslovanskega odpora. Ti načini ter strašen, grozljiv in teror, ki je z njimi Hitler aprila hotel doseči osvoboditev države brez krvi, so ostale neuspešne in Jugoslavija se naprej koristi zavezniški stvari neobotavljajoč se s krvjo in trpljenjem svojega naroda plačevati odpor, ki ji bo ostal kot neporošno jamstvo. — New York Herald Tribune, 22. dec.

Dve pomembni izjavi hrvatskega bana

New York, 18. dec. (JČO). — Hrvatski ban dr. Ivan Šubašić je ob 'vojni napovedi' 'Neodvisne Hrvatske Države' Zdrženim ameriškim državam dal ameriški poročevalni družbi Associated Press' sledečo izjavo:

"Hitlerju in Mussoliniju ni dovolj, da sta pohodila Jugoslavijo, temveč dan za dnem poskušata naše male narode teptati nanašajoč jim krivice in žalitve. Ves svet ve, da sta Hitler in Mussolini razdelila in za sedaj zadržala iz evropske karte Slovenijo in slovenski narod, vzhodni del Jugoslavije, Srbijo razdelila največji del med Madžare in Bolgare, a največji del Hrvatske, vzhodno obalo Jadrana ter zaledje te obale je vzela Italija. Iz ostankov na vzhodu so napravili Srbijo pod generalom Nedičem, v zahodnem delu Jugoslavije pa so napravili neko tako imenovano 'neodvisno državo', ki jo upravlja Pavelić, človek, ki je bil enajst let plačanec Mussoliniju.

Ta kvizling ima samo toliko oblasti, kolikor je je tem vite-zom zločina potrebno, da se na telesu Hrvatske in Jugoslavije zadovolje pri vršenju svojih zločinov.

Hrvatski narod je kmetski narod, 80% njegovega prebivalstva, politično vzgojen in organiziran po bratih Radičih, a danes ga vodi dr. Vladimir Maček po načelih človečnosti, svobode in pravice, ki so bistveni temelji demokracije. Hrvatski narod je po teh načelih politično organiziran in stoji kakor skala pri svojih političnih voditeljih, a ti so:

Predsednik dr. Vladimir Maček, ki je sedaj v prisilnem taborišču v Gradcu, glavni tajnik te organizacije dr. Juraj Krnjevič, podpredsednik jugoslovanske vlade v Londonu, skupaj z dr. Jurajem Šutejem, ministrom financ v isti vladi in z mojo osebo, kot hrvatskim banom. Mi vsi smo na teh položajih po izvolitvi hrvatskega naroda in na temelju ustave Jugoslavije, postavljeni pred to svetovno vojno, 26. avgusta l. 1939.

Kadar je to znano, je Pavelićeva vojna napoved velikim svetovnim demokracijam sveta v imenu tako imenovane "neodvisne Hrvatske" dejanje kvizlinga, smešno in zločinsko. Smešno za velike demokracije, a zločinsko za čast mojega hrvatskega naroda."

... V ...

Amerikemu tisku v Detroitu

Detroit, 21. dec. (JČO). — Hrvatski ban Ivan Šubašić je, nadaljujoč svoje obiske hrvatskim naselebinam posejtil Detroit, kjer so njemu v čast priredili zborovanje in svečan banket, kjer je ban razložil svoje poglede na današnje stanje v svetu z ozirom na vlogo, ki jo imajo Srbi, Hrvati in Slovenci, vsi združeni, tako izseljenci do svoje nove domovine Amerike kakor vsi skupaj do Jugoslavije; pri tej priliki

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti.)
27. novembra 1941.

Pred vojno sem se vrčala vsako leto domov v Ljubljano. In veste, kako so naši ljudje radovedni, ukazeljni. Spraševali so me o vsem.

"In kakšne so angleške ženske?"

Kako jim razložiti tako težko, tako raznoliko poglavje? Pa — človek mora biti brezobziren pri delitvi pravice in krivice in mora končno generalizirati. Drugače ne prideš nikamor. Moj odgovor je znesel skupaj po navadi takole sodbo: Lepo in prijazne. Ali za naše moške bi ne bile. Preveč so razvajene. Njihova slabost je "shopping", denarja zapravijo veliko. Zabave tudi. Klubi, "parties", kino, izleti z avtomobilom. Vse to je pri njih samoobsebi umevna potreba. Pri nas v Sloveniji: kakšna nemočga zapravljalnost, če si jo more kdo privoščiti. Seveda, pri vas v Ameriki se vam angleške navade ne zde tako čudne, kakor se našim v Sloveniji. Vi ste jim bližje, kakor staremu življenju v starih krajih.

Pa ljudi ne smemo nikdar soditi po njihovem obnašanju v dobrih časih. Slabih časov je treba, da se pokaže njihova kakovost in vrednot. "Če sem jelo — bom peč, če steklo — naj se zdrobim." Angležinje so se pokazale, da niso steklene, porcelanaste punčke, čeprav se ti večkrat zde take. Včasih me teži vest, da jih nisem bolj hvalila našim ljudem. Včasih si želim, da bi kdo od nas prišel zdaj na Angleško, da mu jih pokažem, kakšne so. Ko hodim po mestu okoli — in po deželi je isto — si predstavljam naše Ljubljance začudene — ej, morda bi bili še celo vi, iz Amerike, začudeni — ko bi videli, kako so se izkazale koristne. Stopile so na mesto moških, da so oni prosti za neposredni boj. Tega naši ljudje ne bi razumeli. Večina na kontinentu tega ne bi razumeli. Pravijo, da so imeli težave s francoskimi oficirji, ko so tukaj na Angleškem začele Francozi svoje vojaški oddelek v uniformah, po vzgledu Angležinj. Na kontinentu ženske študirajo,

ki je ban Hrvatske dal detroit-skemu tisku sledečo izjavo:

"Vi vsi veste, da je Jugoslavija v vojni proti silam osišča. Torej so potem in takem v vojni vsi trije narodi Jugoslavije, Srbi, Hrvati in Slovenci in to ob strani demokracij, brez oziroma na to, kaj početna kvizlinga Hitlerja in Mussolinija in elasti; kaj počne v tako imenovani "neodvisni Hrvatski" eden največjih izrodov hrvatskega naroda Pavelić, ki je plačanec Mussolinija in je dvanajst let nazaj živel pri njem.

Ko veste, da smo v vojni ob strani demokracij in ko veste, kakšen odpor daje naš narod — čeprav je Jugoslavija zasedena — ter se neprestano bojuje po naših planinah in ko veste, da smo jugoslovanska vlada in jaz, ban Hrvatske, morali pred nasilstvom zapustiti našo domovino, vam bodo razumljiva tudi naša pota in tudi moj sedanj prihod v Detroit.

Prišel sem sem na povabilo mojih rojakov. Rad sem se mu odzval, zlasti odkar je Amerika v vojni, da izvršim tisto, kar sem delal med svojim narodom in do zadnjega trenutka delal v svoji domovini, a to je: zbrati vse sile, ki jih nahajamo na širnem ozemlju Amerike, ki čutijo s svojim narodom in nosijo njegovo ime ter iz njih napraviti aktivne borce v bojnih vrstah demokracije, ki je v njenih bojnih vrstah tudi ta velika zemlja Zdrženih ameriških držav.

Ameriški Hrvati izvršujejo svoje državljanske dolžnosti v tej zemlji se bodo najbolje oddolžili svojemu rodu in svojim po krvi in grobovih slavnim očetom, če v tem času izvrše najsvetejšo dolžnost do te zemlje, to je, da v vsakem času in na vsakem mestu — brez oziroma na to, če je to doma, na ulici, v rudokopu, v tovarni ali na bojišču — visoko nosijo zastavo ameriške svobode, prava in človečnosti, ta vzvišena načela njegove etike in politike in geslo vsega človečanstva.

najdeš jih v službah vseh povsod, ali nekako poleg moških, ne samostojno, neodvisno na mesto njih. Še večja razlika pa je med neštudiranimi ženskami. Kontinentalne sedijo doma, kjer jih na svetu nič ne zanima razen njihove družine, hiše, posestva. Trdo, požrtvovalno delajo, ali spreminje ne bi svojega mesta, če bi domovina prišla na psa. Pa jih poglejte na Angleškem!

Vzemite promet po mestu. Avtobusi imajo samo še ženske sprevoznice. Tako smo se jih navadili, da že ni nič čudnega. In kako znajo z ljudmi, nič manj kakor moški sprevozniki, ki so znani — policajev le še ne prekašajo — po svoji dobri volji. Dukat voljakov se ti narine v avto-bus, v debelih plaščih, z nabasanimi bisagami zadaj in spredaj, s puškami, ki so napoti povsod in vsakomur. Ne vedo, kateri je njihov pravi avto-bus, ne vedo, kje morajo izstopiti, kako potovati. "Boys" sem, "boys" tja: sprevoznica se pogovori z njimi — ljudje vstopajo, ljudje izstopajo, pritrjuje avtobusa, prvo nadstropje, ali čas in dobre volje ima za vse. "Boys" so si že bolj na jasnem po prijaznem pogovoru, kako morajo potovati po velikem mestu — Londonu.

Dolgo je poglavje deklet in žen v uniformah. Pravih vojaških uniformah. Le krilo namesto hlač, barva in kraj je popol-

War Needs Money - YOURS!

This war calls for every ounce of energy, every dime and dollar we can muster for ships—and planes—and guns.

Hit the enemy with a \$25 Bond. Hurt him with a \$50 Bond. Help to blow him sky-high with a \$100 or \$1,000 Bond.

Don't delay — every hour counts. Buy United States Defense Bonds and Stamps TODAY.

noma kakor pri moških uniformah. Vsi oddelki vojske in mornarice imajo svoje ženske armade. Te imajo svoje ženske oficirje in komandante. Avanzirajo v "sargeanta" ali podobno, če se izkažejo sposobne in napravijo izpit. Ni kar tako, ženske v uniformah. Pomisliti morate, da ženske, ki služijo v mornarici, žive v pristaniščih, ženske v zračni vojski na aerodromih. Bombe so padale tam najprej in najbolj pogosto. Včasih vidite po kolodvorih mlado punčko, skrbno pripravljeno v uniformo zračne vojske. Kaketno ji čepi na kodrih čepiča? air-force-blue. Trudi se s svojo vojaško prtljago: visoka, platenata vreča, kakor jo imajo vojaki. Le nikar ne dvomite, tale punčka ve, kaj je delo in kaj je dolžnost. In ve kaj je nevarnost. Večkrat smo čitali v časopisih, da so poleg fantov iz zračne vojske pokopali tudi njihove tovarišice, "ki so skupaj padli kot žrtve sovražnikovega napada". Kaj delajo ženske v uniformah? Vse, v čemer morejo nadomestiti moške. V zračni vojski so celo pilotkinje v letalih. Ne, tako daleč še nismo, kakor v Rusiji. Tam se vidijo ženske v bombnikih in gredo v boj nad sovražnika popolnoma kakor njihovi moški tovariši. Pri nas letijo ženske v novih aeroplanih iz tovarnen na aerodrome, popravljene privedejo nazaj v službo na letališča. Koliko odgovornega dela imajo v prostorih, kjer delajo načrte in priprave za polet nad sovražno deželo — operations room. Zapisniki, seznanji, telefoni: vse je v njihovih rokah. Kar je prevajanja z avtomobili — tovornega in osebnega — opravijo vse ženske. Navaden je prizor po cestah, da mlada RAFica sedi za volanom velikega avtomobila, zadaj pa je natlačeni ducat ali dva letalcev: drug čez drugega visijo in prepevajo. Vesela družba — ali koristna tudi. Potem je kuha, pranje, pospravljanje: za vse skrbe ženske. Letalci so zadovoljni. Pravijo, da se nikdar ne vrnejo na aerodrom — ponoči ali podnevi — da jih ne bi čakalo kaj gorkega ali prigrižek.

Ženske po tovarnah. Nekateri bi rekli, da gredo tja služiti denar. Nekatero gotovo. Koliko je žensk v srednjih letih, a sinovi in hčerami v uniformah, z možmi v dobrih službah, z udobnim domom. Že leta niso bile drugega kot gospodinje. Mogoče niso bile nikdar delavke po tovarnah. Mislite, da jim je vredno za dva, tri funte pustiti dom in iti, da se postavijo za stroje in delajo po osem ur na dan kot neizveščane tovarniške delavke? Ne, ni da hočejo služiti. Pomagati hočejo. Ni dolgo, kar sem srečala tako žensko. V zadnji vojni je polnila granate z razstrelivom. Eksplozija ji je pu-

stila prste ene roke samo do prvih členkov. Potem si je ustvarila dom, družino. Odrastli so in šli vsak po svojem. Dva sinva v zračni vojski. Ona pa je spet v tovarni za municijo. — Gospodinjo še vedno, kadar imajo čas, delajo doma, perejo, čistijo, nakupujejo. Celo matere z majhnimi otroci se že nekako odtrgajo od doma. Stara mati pazi na nje. Ali jih povedejo v otroški vrtec za čez dan. To že gre, kjer delajo v tovarnah blizu njihovih domov. Ali municijske tovarne v Midlands hočejo prevzeti 12 tisoč delavk iz predelnic po Yorkshiru. Posebne otroške vrte morajo pripraviti, predno pridejo na delo mlade matere. In so jih že obljubili in začeli s pripravami.

Tako služijo angleške ženske v vojni. Neskončno veliko je dela — dobrega in koristnega dela — ki je napravljeno brez plačila. Saj ni mogoče vedeti, koliko je vseh teh dobrodelnih društev po deželi in koliko je delavk v njih. Tako različna so. Vzemite še samo kantine. Kaj vem koliko vrst jih je: za vojske; za nesrečneže, ki so bili čez noč bombardirani in postali brezdomci; za delavce, ki kopljejo porušene stavbe, da rešijo prebivalce; za ognjegase; itd. itd.

Tipkarica v neki pisarni mi je pravila, da je lansko zimo vstajala ob petih jutraj, da je pripravila zajtrk za 500 ljudi, ko so končali svojo noč v podzemeljskem zavetišču. "Kuhati za tako število je čisto drugače, kakor pripraviti zajtrk v domači kuhinji." Ko je bilo vse gotovo, pa v pisarno za ves dolgi dan. Nekatero moje znanke vozijo ambulance in so jih vozile med najtežjimi zračnimi napadi. Ej, večsim smo se norčevali iz dobrodelnih delavk, to je bilo, ko so žene samo plette za vojaštvo ali pa držale za denarnimi skrinjicami ob cestnih voglih. Zdaj ni več tako.

Ko bom spet govorila o angleških ženskah našim v Ljubljani, jim bom povedala druge primere, kakor včasih. Gledala bom, da bom vse zakriviljeno popravila. Le zakaj, zakaj se ljudje pokazujejo, kaj so v resnici žele, ko je že toliko zla nad njimi, kakor je sedanja vojna? Zakaj se ne zdramijo, ko je še čas izogniti se takim katastrofam. Mogoče zato, ker mislijo, da je še tudi čas za stavke, prava prilika, da si zboljšajo svoje življenje. Predno se zavedo, se pa znajdejo, da jim teče voda v grlo. Potem ni konca ne kraja čudoviti po-zrtvovalnosti.

Delanka.

Rusi razbili veliko število nemških letal

London, 30. dec. — Letalski večaki sodijo, da je Hitlerjeva letalska sila dobila težke udarce v Rusiji. Kot posledica teh se je ta sila znižala najmanj za 35 odstotkov. "Nemška letalska sila se je izčrpala v operacijah na ruskih frontah," je rekel neki večak na bazi informacij iz zanesljivega vira. "Piloti so izmučeni in pojavilo se je pomanjkanje letal več vrst. Poleg izgub, ki jih je utrpela nemška letalska sila v Rusiji, je treba računati tudi z izgubami na afriški fronti. Angleži so v ofenzivi v Libiji v zadnjih petih tednih razbili 476 nemških bojnih letal."

Najzanesljivejšo dnevno delavke vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-58 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odtsek

VINCENT CAINKAR, gl. predsednik	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
WILLIAM RUT, pomoč. taj.	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
MIRKO KUHEL, gl. blaginjski	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, bol. tajnik	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
MIKE VERHOVNIK, direkt. mlad. oddel.	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
PHILIP GOLJNA, upravitelj glasila	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Podpredsednika

MIKE R. KUMER, prvi podpredsednik	Box 64, University, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik	3507 W. 65th St., Cleveland, Ohio

Districtni podpredsedniki

JOS. CULKAR, prvo okrožje	417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje	R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje	7925 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLAR, četrto okrožje	3087 Randall St., St. Louis, Mo.
URSULA AMBROZICH, peto okrožje	418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šesto okrožje	823 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odtsek

MATH PETROVICI, predsednik	383 E. 51st St., Cleveland, Ohio
VINCENT CAINKAR	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
F. A. VIDER	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
MIRKO KUHEL	2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
JACOB ZUPAN	1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
DONALD J. LOTRICH	1037 So. Trumbull St., Chicago, Ill.
RUDDOLPH LISN	700 E. 280th St., Cleveland, O.

Poradni odtsek

ANTON ŠUHAR, predsednik	Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRATARICH	318 Toner St., Lawrence, Pa.
FRANK BARBICH	10511 Muskoka Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW VIDRICH	706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK	747 E. 96th St., Cleveland, Ohio

Nadorni odtsek

FRANK ZATTE, predsednik	2301 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
MILAN MEDVEŠEK	1608 Arden Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW GRUM JR.	619 McNichols Rd., Detroit, Mich.
JOHN OLIP	231 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAL	25 Westlake Ave., Peru, Ill.

Zdravnik

F. J. ARCH	618 Chestnut St., N. S., Pittsburgh, Pa.
------------	--

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

no", niti "politično" v pravem pomenu besede. ("Kulturni vrni" lahko na primer ustanovi vsaka nasebina, vsaka fara pa enega ali tudi več "društev najsvetejšega", etc.)

Pravilno je, da dajo iniciativo taki akciji glavni odbori naših podpornih organizacij. Kadar pride čas, naj se iz vseh glavnih odborov vseh centralnih podpornih organizacij sestavi provizorična eksekutiva (na primer po dva glavna odbornika od vsake jednote ali zveze), ki naj izdela osnutek akcijskega programa in skliče tak slovenski narodni kongres, ki bo RES reprezentativen in obenem v inspiraciji vsem (to je odvisno od programa in cilja). Poleg glavnih odborov naj bi imela pravico do zastopstva le društva, federacije, narodni domovi, zadruge in lahko tudi pevski in dramski zbori. Komur ne bi taka akcija — ali reprezentacija ugajala, naj pa svojo ustanovo in lahko povabi same "izvoljence" in vse fajmoštre z mežnarji in cekmoštri vred — lahko tudi klesofaisti. Le z načelnostjo bomo kaj dosegli, ne pa z jalovim in neiskrenim oportunizmom!

Anton Garden, I.

Novice iz vzhodnega Ohijsa

Belleaire, O. — Dne 11. dec. je izbruhnil ogenj v premo-govniku v Powhatanu, O., in zapri izhod 40 premo-garjem. Sreča v nesreči je bila, da so vsi rešili rane dveh, ki sta ostala v jami in bosta spremenjena v pepel, kakor je razvidno iz poročil.

Ogenj je nastal radi kratkega električnega stika, ki je zanetil del rova. Sodi se, da je ogenj napravil veliko škodo tudi na strojih, katerih je imela družba v sistem delu rova za okrog \$150,000. Če bi se ogenj razširil na ves rov, bi bila škoda seveda še veliko večja, ker družba ceni samo vrednost mašinerije na milijon dolarjev. Rov, ki je eden največjih v teh krajih, so započeli, da zaduše ogenj. Rešilo delo vodita dva rudniška izvedenca zveznega rudniškega biroja. V ta namen sta organizirala reševalno moštvo s plinskimi maskami na obrazu. Ko bo ogenj zadušen, bo to moštvo najprej poslano v rov. Kdaj bo nevarnost odstranjena in ogenj zadušen, se še ne ve, ker listi nič ne poročajo, drugače se pa tudi ne izve potankosti.

Tudi pri rovu št. 6 Rail River Coal Co. je nan 2. dec. zgorela avtomatična tehnična za tehtanje premoga. Z delom smo nadaljevali, dasi premoga niso tehtali štiri dni. Sporazum med družbo in unijo je bil storjen, da kolikor so rovske vozovi tehtali prejšnji dan, toliko bodo premo-garji dobili za naložene vozčke brez tehtanja. To je trajalo štiri dni, dokler niso instalirali nove vage.

K temu naj omenim, da je začel goreti tedi, toda do pravočasno prihiteli na pomoč ognjegasci iz Belleaireja, pogasil ogenj in rešili tipel. Drugače bi bilo prizadetih nad 800 premo-garjev, dokler bi tipelna ne popravili. Tako pa še zmira z delom nadaljujemo s polno paro na dva ših-ta. Toliko, kar se tiče teh dveh rofov v tej okolici, kadar bomo več izvedeli o katastrofi v Powhatanu, bom že poročal.

Dne 14. dec. se je v avditoriju srednje šole v Belleaireju vršil javni shod, kateremu je predsedoval Frank Ledvinka, bivši predsednik tukajšnje pod-districtne organizacije UMWA. Glavni govornik je bil Vojta Benek, brat predsednika če-hoslovaške republike dr. Edw. Beneša. Najprej je še precej dobro govoril v angleškem jeziku 20 minut, potem pa nad eno uro v češčini. Orisal je potanko bedni položaj podjarmljenih narodov pod nacizmom in fašizmom. Rekel je, da sta dala oba krovolo-ka potrestiti in drugače pomoriti nad 300,000 civilizator, mož, žena in otrok, ne da bi kaj zakrivila, ali da bi jim bila kakana kriv-da dokazana. Izrazil je željo, da pride dan plačila in žel je velik aplavz.

Pohvalil pa je rusko vlado. Rekel je, da je sovjetska vlada naučila ruskega muzika, da zna čitati, pisati in delati. Pod carizmom tega ni bilo za pretežno večino; ruski muzik je največ tlačani višji gospodi, zdaj ga je pa sovjetska vlada v dvajsetih letih spremenila v moža in ženo v vseh ozirih. Beneš se je izrazil, da on ni komunist, marveč veruje v demokracijo in svobodno misel. Mož ima precej rezek glas in ravno tako dela mimiko, ko govori.

Na odru je bilo razstavljenih 53 pokrajinskih slik iz bivše Českoslovaške. Irtako je marsikdo izmed navzočih videl svoje rojstno mesto. Shod je zaključil bel-laireski župa.

Kar se tiče volitve odbora za 1942, je bil pri društvu 258 SN-PJ izvoljen ves stari odbor razen blaginjska, ki je odklonil nominacijo. Izvoljeni so bili: Predsednik Martin Miličević, podpredsednik Jakob Tomšič, tajnik George Vucelich, blaginjski, zapisnikar in zastopnik jed-notinih publikacij Louis Pavli-nich; nadzorniki so Niek Prebek, Jakob Tomšič in Louis Vazali; bolniški odborniki so Miličević, Sarderlich, Pavličich, Prebek in Kordich. Društvo je soglasno sklenilo, da še nadalje ostane v federaciji in Prosvetni matici. Društvena zastopnika za obe ustanovi sta Louis Pavli-nich in George Vucelich.

Ker se staro leto poslavlja in bo že odšlo v večnost, ko boste čitali te vrstice, torej želim vsemu članstvu SNPJ z glavnim odborom na čelu srečno, zdravo in veselo novo leto 1942 in da gremo vsi skupaj s pševojeno močjo na delo še za večjo in boljše jednoto.

Louis Pavlinich, 258.

Rusi večje razbije nemško bojno letalo in vodo.

ODPLAVLJENCI

IVAN JONTEZ

Jakob se je zlovilno zazrl skozi okno v noč. — "Veš, ženka, meni se vidi strašno neumno, da tako vneto vpiramo oči v globine vesoljstva in skušamo prodreti v njegove tajne, a mimo velike zagonetke človeške zabitosti in globe pa hodimo kot slepi in ne da bi jo skušali odgonetiti... Mar bi se poglobili v skrivnost samih sebe, bolje bi bilo za nas!"

Ni se še dobro polegel krik o spomeniški zadevi, v katero se "Delavec" in "Naš čas" nista dosti vtikala, češ, Veliki Pesnik si je sam postavil nesmrtni spomenik s svojimi deli, drugoga pa ne potrebuje, tembolj pa sta se klala zaradi tega "Rodoljub" in "Demokracija", že je v metropoli znova zavrelo; "Rodoljub" in "Demokracija" sta si skočila v lasce zaradi pisateljice Janka Kosa.

Janko Kos je prišel v Ameriko še otrok. Kmalu je utonil v ameriškem morju in nihče ni vedel zanj, niti domači v starem kraju ne. Nenadoma pa se je njegovo ime zarko zasvetilo na obzorju ameriškega literarnega sveta. Izšla je njegova knjiga, v kateri je popisal svoje romanje križem kračem ameriške države in ki jo je ameriška kritika takoj proglasila za izredno literarno delo. Mladi priseljenc, včeraj še nepoznan vandrovce, je nenadoma postal slavna osebnost. Ameriški literarni svet je govoril o njem, njegova knjiga je bila na gradena in njegovo ime je šlo tudi preko mej Unije.

Tiste dni se je Janko Kos po letih trdega dela, katero je bilo končno kronano z uspehom, domislil stare domovine ter zahrepenel po nji. In je sledil klicu srca ter se odpravil v rodno domovino. Ko se je vrnil, je napisal o domovini knjigo o naših krajih in ljudeh, o katerih je pisal z naravnost ganljivo ljubeznijo tako lepo, da je ameriški literarni svet smatral knjigo takoj od začetka za izreden dogodek. Pisatelj pa je storil (v obeh kameleonske rodoljubarske klike) pri tem več pogršk: kritično je grajal v knjigi starokrajsko vladno in njenega prvega predstavnika, povedal, da tudi naš človek pozna in veruje v vraže in ko se je tik pred izdajo te knjige mudil v metropoli, se je oglašil najprej pri "Demokraciji" in drugih urednikih, pri "Rodoljubu" pa nazadnje. In to mu je Basaj najbolj zameril.

Čim je knjiga izšla, je "Rodoljub" s svojimi sateliti planil kot krvavi zver na pisatelja ter ga začel obdelavati. "Domovino je postavil v slabo luč!" so kričali. "Naše pošteno ime je oblatil!" "Predstavil nas je za evropske Hontentite!" "Izdajica, svoj narod zasramuje!" "Stekli pes, ki grize roko, ki ga je božala, hranila in pojila!"

Omejeni ljudje, med katerimi je "Rodoljub" rekrutiral svoje dopisnike, so pritegnili ter po papirje ponavljali za "Rodoljubom" njegove bedaste očitke. Na pisateljevo glavo so začele deževati psovke kot "postopač, lopov, baraba, renegat in poturica." Oglašili so se tudi predstavniki cerkve ter obsodili Janka Kosa in njegovo knjigo o domovini.

Kos je seveda molčal na te izbruhe. Velika oseba je postal v literarnem svetu in nespameten bi bil, če bi se pečal s temi malenkostnimi človečki. Zato pa je šel v omenjeni Felix Kalan, urednik "Demokracije", ki je ognjevitavo zavrčal neosnovane očitke "Rodoljuba" in njegovih satelitov ter jih smejal. Puc pa se je vsemu smehljajal ter od časa do časa sarkastično ugriznil rodoljubarje z nekaj dobro merjenimi stavki. Prav tako Aleš Zagar, urednik "Delavca".

Jakob Muren pa se je prijel za glavo in ni vedel, ali bi se smejal ali jezil.

"Slabši so ti naši hasprotniki od neodgovornih opravičljivih babnic in smrkavih paglavcev!" se je jezil pred Pucem, ki je sedel na stolu poleg bolnikove postelje, se drobno smehljajal ter vlekel dim iz svoje cigarete. "Do kraja degenerirana svojati! Tile Basaji, Kosmači, Fiki in Pezdriji z vsemi svojimi pajdaši ne spadajo nikamor drugam kot v norišnico! Lažejo, psujejo, obrekujejo in zmerjajo svoje nasprotnike kot besni, kakor da ni v njih več trohice zdravega razuma in sramu! Vzlic temu pa... da, tisoče ljudi dere za njimi čez drn in strn, iz mlake v mlako, kakor brezglava čreda... In mi se ubijamo in mučimo, da bi to živino zdravili k miselnemu življenju, vzbudili v nji zavest, da je človeškega izvora, jo dvignili na nože... Veš, Štefan, zadnje čase sem mnogo razmišljal o tem in dozdeva se mi, da se ne izplača ubijati zaradi te črede... Čemu se boriti proti tem lopovom v interesu črede, ki hoče, da jo vlečejo za nos in na vseh koncih in krajih izkorišča?"

"Počasi, Jakob!" se je nasmešnil Puc. "Res, ignoranca je ogromna, toda, ali je čreda sama kriva, da je tako zabit? Ni. Krivi so oni, ki so jo vedoma držali v nevedu in jo še drže — da jo lahko izkoriščajo. In naša dolžnost je, da te uboge ljudi poučimo, jim odpremo oči, pokažemo pravo pot..."

Zofija je prikimala: "Jakob, Puc je v pravem..."

Jakob se je sarkastično nasmešnil. "Zabij jim to v butice, če jim moreš..."

"Počasi jim bomo," je mirno odgovoril Puc. "V enem dnevu ne zmores vsega!"

"Vem. In rekel bi, da tega ne zmoremo niti v tisoč letih..."

"Nestrpen si, Jakob..."

"Morda. Tako počasi napredujemo, če sploh napredujemo in ne nazadujemo... O, saj vem, kje tiče zgaga: naš človek je še vedno kmet, delavec še ni postal (po miselnosti), zato imajo vsi ti raznoliki lopovi tako lahko žetev... Kmet je tako trdoglav, konzervativen, da... kakor mula..."

"No, vidiš! Zakaj torej nisi logičen ter potrpiš?"

"Ah, saj bi človek potrpel, če se ne bi zavedal te brezupne nepodnosti našega prizadevanja... jedva bi imelo naše delo začeti donašati prve sadove, pa našega ameriškega otočka ne bo več..."

"Pa začni med mladimi, saj spadaš po letih med nje!"

"Tuji smo si: oni so se rodili na ameriški zemlji, poznajo samo Ameriko, so s slehernim delcem svojega bitja Američani, jaz pa... no, saj veš, mi pa nismo ne tukaj in ne tam na oni strani Atlantika... ena noga tiči pod Triglavom, druga na ameriškem kontinentu, med obema pa valovi Atlantskega morja... in nobena noga ni nikjer dovolj trdno zasidrana... Ta čudna notranja razcepjenost! Včasih mi je, kakor bi ne bil ne tu ne tam, temveč visel nekje v zraku, neprestano nihajoč med dvema kontinentoma... Ameriki se privadiš, da bi jo težko pogrešal, rojstnemu kraju, na katerega te veže nebroj drobnih spominov, se ne moreš docela odvaditi... in nazadnje ne spadaš ne sem ne tja... rad bi bil tukaj in tam, a nisi več za tam in nisi za tukaj..."

Puc je resno odmajal z glavo. "Jakob, ne spuščaj se pregloboko v taka razmišljanja — nevarno je..."

Jakob pa je mračno zmignil z rameni: "Kaj morem za to...?"

(Dalje prihodnjič.)

ne, na vrhu zaprte s pisanimi steklenimi vrati.

Majhna in sanjava je gledala njena sobica proti vrtu; rjavo pohištvo je stalo pred svetlomodrimi stenami, okna so imela bele zastore, rdeč prt s širokimi rožami je pokrival okroglo mizo. Na drugem koncu hodnika, z isto lego, je bila soba tovarnarjevega brata.

Breda je zaklenila priprta vrata; očistila se je prahu, omila obraz v veliki rožnati skledi ter je stopila k ogledalu, da si popravi lase. Gladko in skoraj da črni so padali po sencih; polt lic je bila ta hip še oživljena od nemira in od zunanje gorkote. Dva stroga loka sta senčila oči, in usta so bila mlada in lepa.

Videla je, da ji pristojna sinja bluza, ki jo je bila oblekla za na pot; in ker je bila še čedna in gladka, je sklenila, da ne obleče druge.

"Ali sem za ljudi?" Zaigrala je z ustnicami. "Nečimernost! Kdor prihaja služiti denar, je lep ali pa ne. Morda sem celo grda? — Nikakor!" — so se uprle oči z zadovoljstvom. "Ah! torej vendar hočem biti lepa, dasi ne maram hoteti... Pa lahko, da nisem lepa; kaj vem? Samo dva sta mi rekla, da sem; prvemu nisem verjela, a drugi je govoril samo s pogledi, z usti je modroval o impresionistih..."

Z ozkimi, skorajda lenimi koraki je stopila do vrat; počasi je pritisnila na kljuko, in ker je stala tesno pri steni, kakor da hoče odpreti le za špranjo, se ji je napol in vzravnal ves šibki stas in črte lica; spodnja ustnica se je prižela na zobe in je obledele.

Skozi veliko okno je sijalo solnce malodane vodoravno po mostovžu; na podu in na stropu se je med zlatimi ploškami šip veselo risal križ. Deske so bile že stare, široke in neravne, ter so škripale pod nogami. Pred vrata gospoda Romana je ležala žolta nemška doga s polrezanimi uhlji; dvignila je glavo, udarila je z repom ob tla in je renče umaknila nogo.

Breda je začutila, kako se koplje odnekod v njenih prsih mrzla, vlažna roka in prijmelje za srce: prav tako ji je bila in nič drugače; primera je prišla sama od sebe. Potrkala je, s povešenimi prsti; in že so se umaknila vrata, ki niso bila zaprta.

"Prosto!" je ta trenotek odgovoril možki glas dobrodejno polno barvo...

Dekle je videlo, da stoji v širokem prostoru, ki je ves ubran po temnih akordih. Tapete in pohištvo, to kakor ono je bilo ali črno ali rjavo; toda gardine pred okni so se zibale rahle in modre, napravljene iz neobičajne, tenke a goste tkanine, tako da je bil moder tudi potok luči, ki je lil v ravni, ostro orisani cesti skozi sobo. Njene oči so mu sledile ter so zazrle moža v obširnem naslonjaču in so videle njegov obraz.

Glava je bila podolgasta, rjavi lasje so ležali nazaj, ušesa so bila drobna in fina kakor iz porcelana. Izpod bledega čela je strmelo dvoje nepremičnih oči.

Philip Murray govori pred delegati ob otvoritvi konvencije unije CIO v Detroitu, Mich.

naravnost v okno; in ko je gošpod Roman obrnil obraz proti Bredi, se je začudila, da nimajo hočem biti lepa, dasi ne maram hoteti... Pa lahko, da nisem lepa; kaj vem? Samo dva sta mi rekla, da sem; prvemu nisem verjela, a drugi je govoril samo s pogledi, z usti je modroval o impresionistih..."

Breda je pozdravila s tesnobnim; skorajda plašnim glasom. "Gospod brat me pošilja samo, da se vam pokažem in predstavim..."

"Gospodična Breda Zorjanova? Prekrasno! Pozdravljeni, gospodična Breda; če boste imeli malo potrpljenja z menoj, ne dvomim, da se privadimo in spoprijateljimo!"

Zavzela se je, kajti bolnik je vstal, v dolgi črni suknji, ter ji stopil naproti. In tako enakomerno so prihajale besede preko ust, da mu je le s težavo segla v iztegnjeno roko.

"Kaj delate!" je vzkliknila po nagibu nenadne misli, da je bolan. "Sedite, prosim, nikarite vstajati zaradi mene; to ni dobro!" je dodala s prepričanjem.

"Dobra ste in skrbna..." Gospod Roman se je čudno nasmešnil. "In če mislite, da mi škodi... Ako torej želite..." Spustil se je v svoj temnordeči naslanjač; desnica se mu je povesila do tal, ozki beli prsti so dosegli preprogo. "Toda primaknite si stol; trudna ste pač. Tam, prosim..." Tako; zdaj pokramljava, kajne? Veste, zdi se mi, kakor da sva znanca že tisoč let; in vem, — z vami se je prijetno razgovarjati..."

"Kako veste?" Bredi je bilo čudno pri sru. Bolnik ni odgovoril; le usmev se mu je povrnil, tisti kakor prej, viden samo okrog oči in po nosnicah, ki so se lahko razširile, tako da se je zarezala guba za njimi.

"Prijetna je vožnja do vas; takšna polja!" je izpregovorilo dekle, da bi zanetila razgovor. "Kakor sama zlata jezera, na desni in na levi... In ti visoki jagnedi ob cesti! Zdjaj se je delal hlad, vranca sta dirjala, kočijaž je počival z bicem..." "O, da!" je vzkliknil gospod

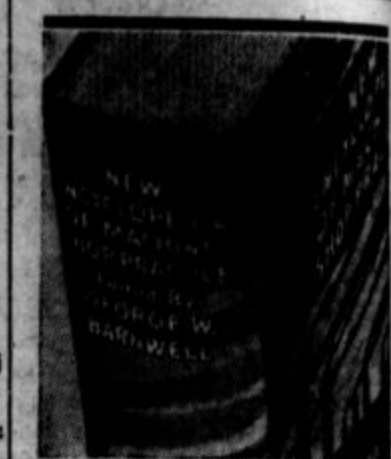
neha, to bi gledal, samo gledal bi!"

Prekinila je svojo vzhičenost. "Ali, vam gotovo škodi, če toliko govoriva? Zdi se, mir je vam..."

(Dalje prihodnjič.)

Deljena radost
"Janezek, posodi vendar sanke svojemu bratcu."

"Saj jih posojam, teta. Jaz jih rabim vedno s hriba dol, on pa iz doline v hrib."

THE NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE

Spisal znani profesor na Stevens Institute of Technology v angleščini GEORGE W. BARNWELL. Podlaga za mehanično znanje si morete dobiti s knjigo NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE (v angleščini). Ta velika knjiga popisuje in v slikah pokaže temeljna dela mehanike. Razloži vsa natanko, kar mora znati najboljši mehanik; pojasnjuje uporabo vsakega stroja, orodja in meril. Počvi vas, kako je treba uporabiti načrte (blue prints) ter vam tudi daje mnogo računskih tabel, da morete pospešiti svoje delo. Ne glede na to, ali ste že početnik, vam bo ta knjiga zelo koristna in mnogo potrebna. — 1000 slik in risb. 576 strani, trdo vezana knjiga stane \$40.00. — Poštno plačamo mi. Naročite pri KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING COMPANY, 216 West 18th St., NEW YORK. — Zaloge ni velika. Naročite to važno knjigo še danes.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA v tiskarsko obrt spadajoča dela. Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih. **VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI**

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cena umarno, unikatno delo prve vrste. Pišite po informacije na naslov: **SNPJ PRINTERY** 2657-58 S. LAWNDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: — Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrži. države in Kanado \$6.00	Za Cicero in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.00	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.80	4 tednike in 2.70
5 tednikov in 1.20	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Npolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$ _____

1) Ime _____ Čl. druživa št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) _____ Čl. druživa št. _____

3) _____ Čl. druživa št. _____

4) _____ Čl. druživa št. _____

5) _____ Čl. druživa št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Obsojenci

Vladimir Levatik

MLADA BREDA IN SLEPEC

I.

Ko se je spustilo solnce niže in se je česta razhladila, se je pred veliko hišo nenadoma pokazala kočija ter je obstala.

Obilno, s starinskimi licem, je strmelo dvonadstropno pročelje, kakor da razmišlja. Gosta brajda je temela ob zidu in je senčila rumenkasti omet. Tudi vrt na desni hiše je moral biti zaraščen in prijeten; krogle iz modrega in rdečega stekla so vriskale iznad vrtnice čez živo mejo. Na levi se je nastavljal sadonosnik poznim predvečernim žarkom, in daleč za njim je kadil visok dimnik, edino, kar se je videlo od tovarne, ter je neprenehoma izpuščal svojo črno progno v modri zrak.

"Ali se ne bomo nič več vozili!" je reklo dekle samo pri sebi.

Kočijaž je odprl; takrat je pobrala z leve svoje pripravito temno krilo, z desno je vzela bel sojčnik, in je skočila na prod, ki je bil bled in suh ter je zadovoljno škrtal pod korakom.

Na pragu, pad vzhodom iz surovega zelenkastega kamena, se je smeje naklonil velik, debel

človek z mastno pričesko, v modrem jopiču in sivih športnih hlačah, zlato verižico nad oboklim telovnikom.

Ona je zardela; začutila je, da bo poslej odvisna od neznanih ljudi. Objela ga je z naglim pogledom: Kdo si? Kakšnih misli? Kaj se skriva v tebi neodčitnega? Razodeni se, takoj! — In z negotovostjo je dodala na glas:

"Gospod tovarnar...?"

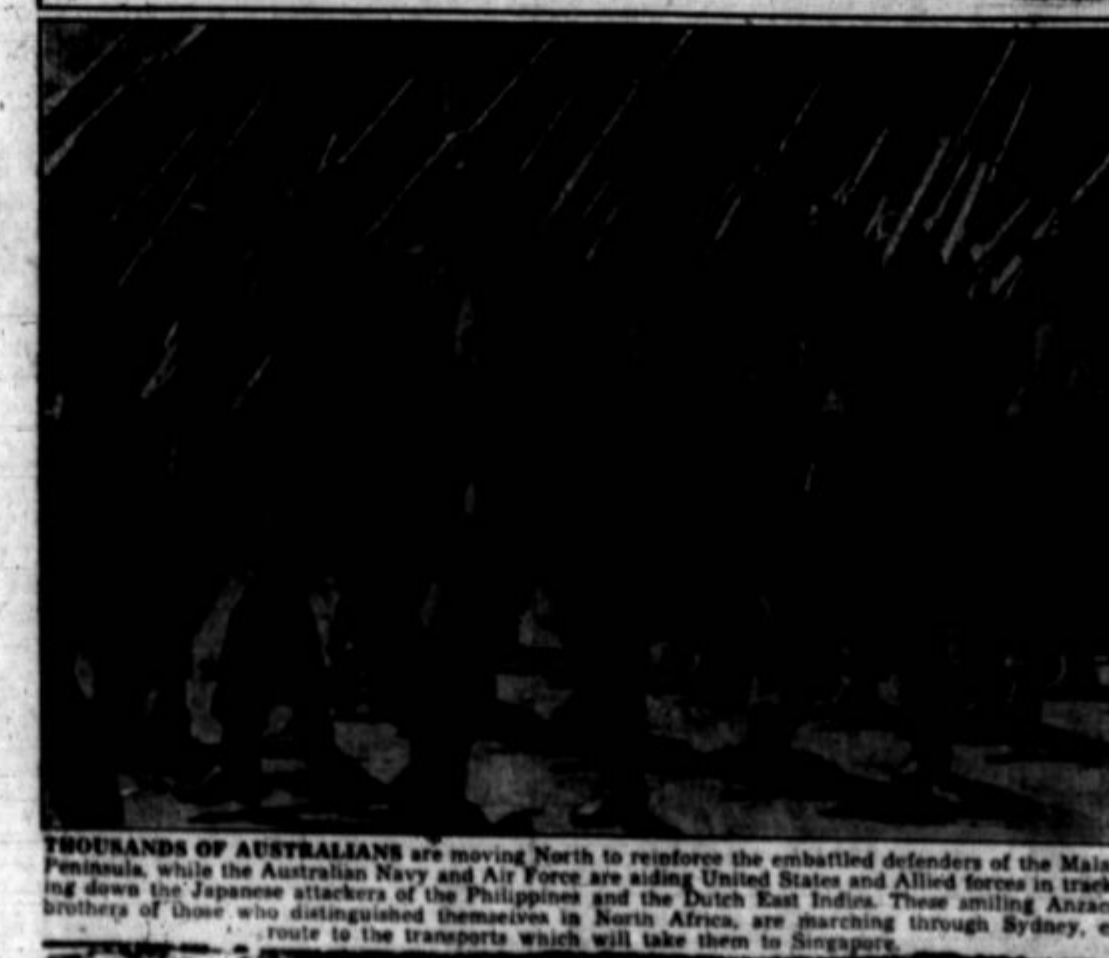
"Jaz, takoreko!" se je nasmešnil debelih. Poklonil se je, stopil je naproti, "In vi ste gospodična Breda? — Kaj ne, tako vas hočemo klicati, kratko in podmače? Pozdravljeni in dobrodošli! Moj brat je že nestrpen od radovednosti; morda izvolite k njemu, ko odložite... Jera vam pokaže sobi, vašo in njegovo. Jera!" je zaklical z močnim glasom, kakor grom, da se je privadil odmev po hodnikih. "A mene opršite, do večerje. V tovarno moram; tam, vidite, stojijo tovarna..."

Okrenil se je, iztegnil zalite prste proti dimniku ter je pogledal nazaj, smeje se s sivimi očmi in z zdravimi ustnicami, ki so se napejale pod pristržnimi plavimi brki. Nato je dvignil roko do slamnika in je izgubil z urnimi koraki.

Hlapec in Jera, postarna lenška z ostrim nosom in v snežno-belem predpasniku, sta vzela njeno skromno priljago in sta

jo nesla naprej; dekle je stopalo za njima. Stopnice so bile takšne prijazne, kamenite in hlad-

Defenders of the Pacific

THOUSANDS OF AUSTRALIANS are moving North to reinforce the embattled defenders of the Malay Peninsula, while the Australian Navy and Air Force are aiding United States and Allied forces in tracking down the Japanese attackers of the Philippines and the Dutch East Indies. These smiling Anzacs, brothers of those who distinguished themselves in North Africa, are marching through Sydney, en route to the transports which will take them to Singapore.